

Крігер Юлія Юрїївна
*аспірантка 2 курсу,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»,
м. Київ, Україна*

ПРИНЦИПИ АУДИТУ ЕФЕКТИВНОСТІ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Сучасне суспільство з розвитком виробництва, зі збільшенням чисельності населення та кількості нових підприємств стало використовувати все більше ресурсів планети. І ця статистика стосується всіх країн незалежно від їхнього статусу та рівня розвитку. Сучасні інноваційні технології надають управлінцям великі можливості, однією з яких є мінімізація витрат, але, на жаль, це не завжди є можливим. Тому міжнародна спільнота прийняла певні економічні та політичні рішення та розробила відповідні кроки у напрямку підвищення ефективності використання ресурсів.

Політичним кроком було затвердження поняття сталого розвитку на міжнародній арені. В 1992 році на конференції в Ріо-де-Жанейро в рамках прийняття «Порядку денного на XXI століття» сталий розвиток визначався, як «розвиток, що задовольняє потреби теперішнього часу, не ставлячи під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби» [1]. В 2015 році були прийняті цілі для досягнення сталого розвитку, які спрямовані на подолання екологічних, соціальних та економічних проблем.

Економічним кроком стало виникнення такого напрямку аудиту, як аудит ефективності, який розпочав свою історію ще у 1960-х роках у Швеції. В подальшому він був зафіксований у Лімській декларації керівних принципів аудиту у 1977 році [2]. Спочатку він був націлений на ефективне використання ресурсів державою, але з часом приватні компанії почали звертати увагу на даний вид контролю та запроваджувати в свою діяльність. Основним міжнародним стандартом, що надає пояснення щодо проведення аудиту ефективності є ISSAI 300 «Фундаментальні принципи аудиту ефективності» [3]. Даний стандарт визнає аудит ефективності як незалежну, об'єктивну та достовірну перевірку заходів, систем, операцій, програм, дій чи організацій на відповідність принципам економічності, результативності та ефективності і на предмет того, чи є потенціал для їх покращення. Тобто даний вид аудиту може допомогти більш ефективно використовувати ресурси підприємств. А, отже, аудит ефективності можемо вважати одним з інструментів досягненні цілей сталого розвитку.

Звернувшись до ISSAI 300, бачимо, що він виділяє три основні принципи аудиту ефективності [3]:

- економічність, тобто мінімізацію витрат. А, отже, ресурси потрібно поставляти в потрібний час, в потрібній кількості та за кращою ціною;

- ефективність – від ресурсів підприємство повинно мати максимальну віддачу. Тобто наголошується про взаємозв'язок між витраченими ресурсами і отриманим результатом, з погляду: співвідношення об'єму, якості та своєчасності;

- результативність – звертається увага на досягнення поставлених цілей та бажаних результатів.

На дані принципи також спирається і Європейський суд аудиторів, який відображає їх в Посібнику з аудиту ефективності та надає пояснення як аудитор повинен здійснювати свою діяльність спираючись на 3E's (economy – економічність, efficiency – ефективність, effectiveness – результативність).

В свою чергу, аудиторська компанія KPMG розглядає аудит ефективності як оцінку економічності, ефективності та результативності діяльності підприємства задля надання інформації керівництву про виконання стратегічних цілей компанії та виявлення можливості їх вдосконалення. При здійсненні даного виду перевірки аудитори даної компанії фокусуються на 7E's, при цьому наголошують, що базовими для аудиту ефективності є 3E's (які розглядалися вище). Розглянемо додаткові E's, запропоновані KPMG [4]:

- навколишнє середовище (Environment) – наголошується на важливості сталого розвитку для задоволення нинішніх потреб без шкоди для майбутнього;

- справедливість (Equity) – справедливому та неупередженому використанню коштів;

- етика (Ethics) – стосується чесності та доброчесності управлінської ланки підприємств;

- економічний добробут (Economic welfare) – може бути досягнений після виконання попередніх 6E's, адже саме їх виконання призведе до економічного добробуту.

Щоб фундаментальні принципи аудиту ефективності (економічність, результативність, ефективність) дотримувались, аудитору слід проаналізувати умови, які потрібні для їх досягнення. Це можуть бути завдання, процедури, практики відповідного проведення аудиту для отримання якісних, професійних та своєчасних послуг. Також слід врахувати і вплив нормативно-правового регулювання та організаційної структури на ефективність об'єкту аудиту.

Отже, по суті аудитор під час проведення аудиту ефективності повинен відповісти на такі питання:

- цілі та мета діяльності підприємства досягались з мінімальними витратами та мінімальними відходами (тобто настільки економічно були використані ресурси підприємства: від матеріалів, сировини, основних засобів до людських ресурсів, витрат на електроенергію тощо)?

- чи був обраний найкращий спосіб досягнення цілей при використанні наявних ресурсів (а отже чи були ефективними прийняті управлінські рішення щодо термінів поставок сировини, виконання послуг постачальниками, які мали вплив на тривалість виготовлення продукції чи наданні послуг клієнтам)?

- за даних умов чи були досягненні цілі, мета та очікувані результати (виявити рівень досягнення цілей, задоволення клієнтів та отримання ефектів (економічного, соціального, екологічного тощо))?

Також аудитор може поставити додаткові питання, що лише допоможуть йому в ході перевірки:

- чи були використані ресурси розподілені неупереджено та відповідно до потреб процесів, відділів підприємства?

- чи користується підприємство новітніми технологіями задля зменшення негативного впливу на навколишнє середовище?

- чи оптимально використовуються ресурси підприємства та чи приймалися управлінські рішення задля оптимізації всіх процесів діяльності тощо?

Слободяник Ю.Б. також наголошує на розгляді аудитором таких питань, як:

- чи були досягнуті цілі в результаті реалізації обраної політики?

- чи пов'язане досягнення цілей саме з цією політикою, а не з дією інших факторів? [5].

Отже, розглянувши принципи аудиту ефективності та питань, які задає аудитор, спираючись на них, ми бачимо, що даний вид аудиту спрямований на досягнення такого результату підприємства, як мінімальне використання ресурсів, при цьому має досягатись висока ефективність та результативність. А це значить, що дана аудиторська перевірка допоможе підприємствам досягнути цілей сталого розвитку та при цьому це матиме позитивний ефект і в результатах діяльності підприємств (кращий результат при мінімальних витратах).

Список використаних джерел

1. Декларація Ріо-де-Жанейро щодо навколишнього середовища та розвитку прийнята 14.06.1992 року Організацією Об'єднаних Націй. URL: https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/riodecl.shtml (дата звернення: 22.11.2020).

2. Слободяник Ю. Б. Державний аудит: навчальний посібник. Суми: ФОП Наталуха А.С., 2015. 304 с.

3. The International Standards of Supreme Audit Institutions 300 «Fundamental Principles of Performance Auditing» URL: https://www.intosai.org/fileadmin/downloads/documents/open_access/ISSAI_100_to_400/issai_300/issai_300_en.pdf (дата звернення: 22.11.2020).

4. Performance Auditing / KPMG. URL: <https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/pdf/2016/05/Performance-Auditing.pdf> (дата звернення: 23.11.2020).

5. Слободяник Ю. Б. Державний аудит ефективності: проблема визначення критеріїв. Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія : матеріали IV міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Тернопіль, 28 грудня 2018 р.). Тернопіль: ТНЕУ, 2018. С. 166-169. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/35180/1/%d0%97%d0%b1%d1%96%d1%80%d0%bd%d0%b8%d0%ba_28-12-2018.pdf#page=166 (дата звернення: 24.11.2020).